

2005 – Jono Puzino metai

2005 m. Lietuvos archeologų šeimai buvo neeiliniai – šventėme iškilaus archeologo, lietuviškos mokslinės archeologijos pradininko prof. dr. Jono Puzino 100 m. sukaktuves. Nors prof. J. Puzinas yra gimęs rudenį (gimimo data yra 1905 m. spalio 1 d.), jubiliejiniai renginiai prasidėjo dar vasarą.

2005 m. liepą Lietuvos archeologijos draugija organizavo J. Puzino tėviškės Svaronių k., Ukmergės r. tvarkymo darbus. Buvusios Puzino sodybos vietoje buvo atlikti nedideli kasinėjimo darbai, atidengti buvusio namo pamatai. Šiai ekspedicijai vadovavo draugijos pirmininkas Zenonas Baubonis, talkino Vilniaus universiteto archeologijos specialybės studentai.

Svarbiausi jubiliejiniai renginiai vyko rudenį – spalio mėnesį. Spalio pradžioje mokslinę konferenciją organizavo Lietuvos istorijos instituto archeologai, ta proga išleidę ir prof. J. Puzinui skirtą „Lietuvos archeologijos“ 29 tomą. Tuo pat metu Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejuje buvo atidaryta J. Puzinui skirta jubiliejinė paroda, prisimenant didžiulius šio archeologo nuopelnus Lietuvos muziejinkystei. Parodos organizatorė – Karo muziejaus Archeologijos skyriaus vedėja Kristina Rickevičiūtė.

Ryškiausias jubiliejinių metų akcentas buvo spalio 11–13 d. Vilniaus universitete vykusį IV tarptautinę konferenciją „Jono Puzino skaitymai“, kurią organizavo Istorijos fakulteto Archeologijos katedra ir Lietuvos archeologijos draugija. Konferencijos tema „Baltai Centrinės, Rytų ir Šiaurės Europos archeologijos kontekste. Kultūriniai ryšiai“. Konferencijoje dalyvavo Lietuvos, Lenkijos, Latvijos, Vokietijos, Rusijos mokslininkai, dirbantys baltų genčių senienų tyrinėjimo srityje.

Latvijos archeologams atstovavo Latvijos universiteto ir šio universiteto Latvijos istorijos instituto, Latvijos nacionalinio istorijos muziejaus mokslininkai. Prof. habil. dr. Andrejs Vasks konferencijos dalyvius supažindino su Kalnaziverti vietovėje rastu III a. krūtinės papuošalu, jo ornamentiką siedamas su baltų genčių folkloru, Janis Ciglis detaliai aptarė Rytų Latvijos teritorijoje rastas vidu-

rinio geležies amžiaus diržų sagtis. Nacionalinio istorijos muziejaus direktoriaus dr. Arnio Radiušo pranešimas buvo skirtas Dauguvos prekybinio kelio atkarpai – Dauguvos Žemupiiui, Latvijos mokslų akademijos akademiko, prof. habil. dr. Andrio Caunės pranešimas – vokiečių pilių statybai Livonijoje XIII–XV a., akademiko prof. habil. dr. Evaldo Mugurevičiaus pranešimas – Hermano Vartbergės Livonijos kronikos žinioms apie Lietuvą ir kronikoje minimų kaimų bei pilių archeologinei paieškai.

Gausiausiai konferencijoje dalyvavo Lenkijos mokslo institucijų – Varšuvos universiteto Archeologijos instituto, Krokuvos Jogailos universiteto, Balstogės universiteto, Valstybinio archeologijos muziejaus Baltų archeologijos skyriaus tyrinėtojai. Jų pranešimuose buvo aptariami ir bendri baltų archeologijos, ir atskirų regionų archeologijos klausimai, nemažai dėmesio skiriant ir Lietuvos archeologijai. Prof. habil. dr. Wojciech Nowakowski pamėgino apibendrinti tik pagal archyvinę medžiagą geriau žinomo skalvių kapinyno Tilsit-Splitter duomenis, dr. Maciej Karczewski apibendrino romėniškojo laikotarpio vakarinių baltų gamtinę aplinką, gyvenvietes, pagrindinius užsiėmimus, prof. habil. dr. Renata Madyda-Legutko – Vidurio Europos ir Lietuvos gyventojų ryšius pagal tautų kraustymosi laikotarpio diržų liekanas, dr. Anna Juga-Szymańska – Mozūrų (galindų) ir Lietuvos gyventojų ryšius pagal romėniškojo laikotarpio smeigtukų formas.

Dr. Annos Bitner-Wróblewskos ir Bartoszo Kontny pranešime paliesta įdomi problema – kam skirti kai kuriuose Lietuvos piliakalniuose ir kapinyuose aptinkamus tribriaunius strėlių antgalius?

Doc. dr. Wojciecho Wróblewskio, dr. Pawelo Szymańskio ir L. Godziebos, Tomaszo Nowakiewicziaus, Marcino Engelio, Piotro Iwanickio, Aleksandros Rzeszotarskos-Nowakiewicz pranešimuose aptarti įvairių laikotarpį vakarinių baltų materialinės ir dvasinės kultūros aspektai.

Reikia pasveikinti ir jaunus tyrinėtojus (Ludwika Sawicka, Mirosław Rudnicki, Katarzyna Szatkowska, Jan

Bogacki), tarusius įdomų žodį įvairiais baltų (kartu ir Lietuvos) archeologijos klausimais.

Rusijos tyrinėtojas atstovavo ilgametis „Baltų ekspedicijos“ Kaliningrado srityje vadovas habil. dr. Vladimir Kulakov, aptaręs kai kurias C1–D1 periodų seges Baltijos regione. Reikia pasidžiaugti, kad konferencijoje dalyvavo viešnia iš Vokietijos, Berlyno priešistorės ir ankstyvosios istorijos muziejaus darbuotoja dr. Christine Reich, kalbėjusi apie išlikusią Antrojo pasaulinio karo verpetuose Aukštakiemių (Oberhof) kapinyno medžiagą. Beje, Ch. Reich rengia šios medžiagos publikaciją.

Lietuvos archeologams atstovavo Vilniaus universiteto ir Lietuvos istorijos instituto tyrinėtojai. Dr. Audronė Bliujienė kalbėjo apie Rytų Lietuvos pilkapių kultūros susidarymo problemas, dr. Gintautas Zabiela – apie dr. J. Puzino 1937 m. tyrinėtą viduramžių laikotarpio Purvynų kapinyną, Linas Tamulynas pateikė įdomią informaciją apie „Prussia“ muziejaus archyvo likučiuose fiksuotus daiktus iš Vakarų Lietuvos.

Paskutinę konferencijos dieną jos dalyviai buvo supažindinti su Kernavės muziejaus archeologine ekspozici-

ja, Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejuje veikusia J. Puzino jubiliejui skirta paroda.

Reikia pažymėti, kad kai kuriuose jubiliejiniuose renginiuose dalyvavo iš JAV atvykusios J. Puzino dukros – ponios Aldona Čepėnienė ir Živilė Tamošiūnienė.

Vilniaus universiteto Archeologijos katedra konferencijos dalyviams įteikė ir naujausią savo leidinį – „Archaeologia Lituana“ 6 tomą, skirtą prof. J. Puzino jubiliejui. Be kitų straipsnių, šiame leidinyje paskelbta plačiausia J. Puzino darbų ir darbų apie jį bibliografija, paruošta Arūno Pemkaus ir Adolfo Tautavičiaus.

Šiame, jau septintajame „Archaeologia Lituana“ tome spausdinama daug straipsnių, paruoštų konferencijos „Jono Puzino skaitymai“ pranešimų pagrindu. Manytume, kad šie straipsniai skaitytojams leis plačiau ir išsamiau susipažinti su konferencijos dalyvių pasakytomis mintimis, jų tyrinėjimų rezultatais, savotiškai pratęs praėjusius jubiliejinius metus.

Ir šiame tome nekeitėme nusistovėjusios mūsų leidinio struktūros. Be skelbiamų straipsnių, jame liko mokslinio gyvenimo kronikos, recenzijų skyreliai.

Mykolas Michelbertas